

2003

2003

Hanonina Ksenija: Celica na Metelkovi. Mladina, Ljubljana, 12.5.2003.

Pirc Vanja: Desant na Metelkovo. Mladina, Ljubljana, 8.9.2003.

Vuković Adela: Na križišču subkulture. Finance, Ljubljana, 11.9.2003.

Šutej Adamič Jelka: Mestna četrt urejenega kaosa. Delo, Ljubljana, 13.9.2003.

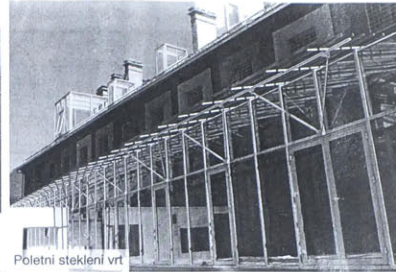
Simoneti Maja: Po 10 letih Metelkova za vsakogar. www.trajekt.org, 15.9.2003

Celica na Metelkovi

100 pričakovani prvi pravi mladinski hotel v Sloveniji
 Lenja Hahonina, 19. 12. 2003

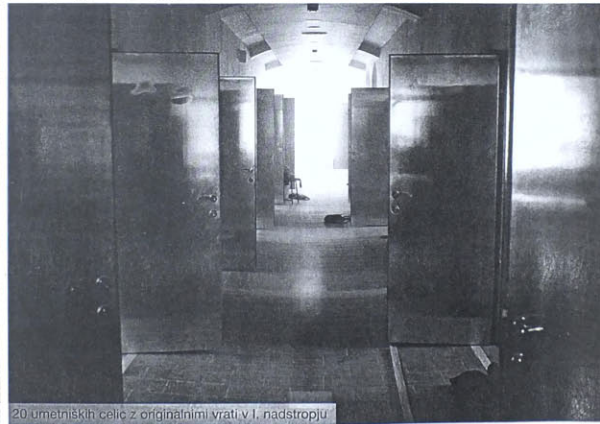
Zapor v preobleki

Poletni stekleni vrt

Roza stranišče za ženske

20 umetniških celic z originalnimi vrati v 1. nadstropju

V bivše legendarne zapore na Metelkovi smo začeli kukati že lani. Priakovali smo namreč, da se bo novi ostel odprl še pred začetkom sezone. A človek predvideva, gradbišče na deluje v nekem svojem, samo tujemu razumljivem delovnem ritmu. Nazadnje so se po Slovenije celo razširili reklamni prospekti z "nočitev 2 od 2.500 sif", pred vrati pa se je javno v času našega obiška prikazal radovedni turist, ki je hotel prespati v, kakor piše na letaku, "prostorih prostosti z navdihom mladosti". A

kako kot mi je videl le prazne sobice in gruščo delavcev, ki so se trudili z nameščanjem luči.

Po besedah investorjev - Mestne občine Ljubljana (MOL) in Studentске organizacije Univerze v Ljubljani (SOU) - naj bi se otvoritev Celice, tako se imenuje hostel, zgodila konec maja. Za zamudo, kot je sporočil Tomaž Štefe, v. d. direktorja Souhostel, sta bila kriva "deležno poletje ter dolga in snežna zima". Poleg tega gre za adaptacijo starih avstro-ogrskih zapornih iz leta 1882 in ne za no-

vogradnjo," je dodal.

Ko bo Celica le začela delovati, bo mladinski hotel upravljal neprofitni zavod Souhostel, ki ga je ustanovil SOU. Za financiranje gradnje hotela

sedanjih podatkih bo povprečna cena za prenočitev z zajtrkom predvidoma 18 evrov. Najnižja cena bo okrog 10 evrov. Hostel bo zagotavljal popuste za vse študente, za vse mlaj-

Hostel naj bi bil pravi umetniški in kulturni center, saj so k oblikovanju njegove podobe povabili več kot 80 domačih in tujih umetnikov.

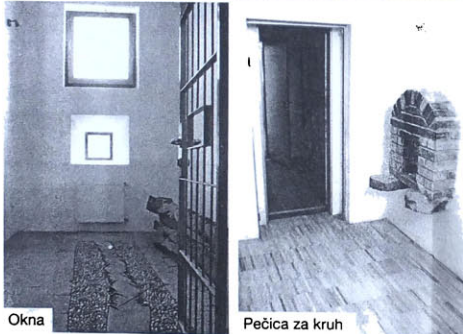
je SOU prispeval 100 milijonov tolarjev, MOL pa 146 milijonov sit. Uradni cenik bo znan še pred otvoritvijo. Po še od 26 let in za organizirane skupine. Prihodki naj bi se uporabljali za kritje stroškov in izdatkov (redno in

honorarno zaposleni delavci, čiščenje hostla in pranje, tekoče vzdrževanje, trženje itd.). Presežek prihodkov pa se bo odvajal za razvoj dejavnosti - za razvoj in promocijo mladinskega turizma v Sloveniji in za kulturno dejavnost mladinskega hotela. Slednja obljublja veliko, saj so v pritličju hotela, ki bo deloval vse leto, galerija, prostor za delavnice in manjša knjiž-

je to res uspelo, se še ne ve - umetniški objekti še niso dokončani. Na primer klet, kjer sta nekdanja samica in freska Ples mladosti, bo urejena šele naslednje leto. Za zdaj v prvem nadstropju vaše oko razveseli slika ruskega umetnika Maksima Isaajeva, ki je v Slovenijo prišel leta 1998. "Ker akrilna barva preveč zapira steno, sta risbo dodatno izpraskala, tako da

Moško stranišče

Okna

Pečica za kruh

Freska zaključev Isajevih

nica. Kustosa v galeriji bo predlagalo društvo *Sestava*, ki si že vse od leta 1993 prizadeva za preobrazbo zapora v umetniški in kulturni center in je doslej v proces povabilo več kot 80 domačin in tujih umetnikov. Ali jim

tudi stena lažje zadira," je pojasnil eden od arhitektov Celice Janko Rožič. Večji del sobe oziroma celice, ki ima tako kot druge sobe v I. nadstropju kovinska originalna vrata - rešetke, je torej prekrit z modro fre-

ska. Sicer je pred leti, v tedaj že nekdanjih zapornih gostovala in živele še ena ruska umetnica, ki je na vprašanje, kako se počuti v preurejeni celici, odgovorila: "Čudovito, kot da bi živela v ikoni."

Drugi tujci so k razvoju umetniškega dela hostla prispevali na daljša vo. Profesor arhitekture finskega rodu Juhani Pallasmaa, ki sicer predava v New Yorku, je posredoval svoj načrt za ureditev ene od celic. Angleški kipar Antony Gormley je iz slovenske gline, ki so mu jo poslali po pošti, izdelal 16 kipcev, ki bodo nameščeni v podu pod steklom ene od sob. Obiskovalci pa naj bi imeli priložnost v delavnici dopolniti zbirko s svojimi deli.

Skratka, vsaka soba v I. nadstropju ima neki umetniški dodatek, skupne sanitarije pa so tako rekoč zgodovinsko izročilo stavbe. "Ena celica, imenovana Kotiček miru, bo namenjena poglobljeni zbranosti," je razložil Rožič. V zidnih nišah bo predstavljenih pet največjih religij sveta: atributi hebrejske, krščanske, islamske, hindujske in budistične religije. Šesta niša bo ostala simbolično prazna. Celica v nasprotju z drugimi ne bo imela rešetk na vratih in oknih, ta odprtost bo stalna prispevka za t. i. prostor prostosti. "V celice v I. nadstropju smo dodali manjša okna, ki v prostor povabijo dodatno svetlobo in gostu vrnejo pogled v svet, na starih oknih in vratih celic pa smo pustili rešetke v spomin in opomin, da vsak lahko premisli o meji med zapiranjem in odpiranjem."

Poleg 20 umetniško opremljenih celic (vseh ležišč skupaj je 96) v podstrešnem delu manj zahtevne obiskovalce čakajo večposteljne sobe, apartma in skupna ležišča ali t. i. dormitory. Prostor s svojimi lesenimi letvicami spominja na kakšno tipično blokovsko klet. Tukaj je tudi precej osvetljena "svetlobnica" za počitek, ki je natančno nad nekdanjo "temnico" in v kateri je zaradi preobilice sončne svetlobe že sedaj, spomladi, tropsko vroče. Mansardni del je še najmanj obremenjen z duhovi iz preteklosti, saj je bil v celoti nadgrajen. Prilije se lahko pohvali s sobo za ljudi na invalidskih vozičkih, njim je prilagojeno tudi stopnišče pred vhodom. Vzhodni del, desno od vhoda, bo zavzemala orientalska kavarna z nizkimi sedeži. Zahodno, levo od vhoda, bo bar z internetnim koticom v zahodnjakem slogu, ki se bo razširil v poletni vrt. Gostom naj bi stregli tudi v slovenski gostilni, kjer bodo poleg redno zaposlenih na recepciji in v gostinstvu delali tudi študentje turističnih fakultet ter dijaki gostinstva in turizma med opravljanjem prakse. ■

Desant na Metelkovo

Pred desetimi leti je civilna družba zasedla nekdanjo vojašnico na Metelkovi v Ljubljani, zgodilo pa se je približno takole
Vanja Pirc, 19. 9. 2003

9. september 1993. Zavzetje Metelkove

Bil je 9. september 1993. Na ljubljanski Fakulteti za arhitekturo so se študentje zbrali na seminarju, na katerem so razpravljali, kako bi bilo mogoče zapuščene vojašnice teoretično preurediti v prostore za drugačne namene. In ker je tisti čas v Sloveniji tudi v praksi potekala takšna akcija, sta bila na seminar povabljena arhitekt Ira Zorko in fotograf Igor Omahen Deforenzo, ki sta imela z načrtovanjem preurejanja ene od opuščeni slovenskih vojašnic veliko opravka. Šlo je seveda za projekt Metelkova. Vlada RS, lastnica zapuščene in propadajoče vojašnice, ki stoji sredi Ljubljane, je severno tretjino Metelkove že leta 1992 namenila Mreži za Metelkovo, pobudi približno 300 umetnikov in pripadnikov najrazličnejših subkultur, ki naj bi ustvarili "nov kulturni ustvarjalni center Ljubljane z zanimivim programom". Skupščina mesta Ljubljana je 4. marca 1993 Mreži

za Metelkovo vendarle obljubila, da ji bo po legalni poti prepustila nekdanjo vojašnico. A zataknilo se je pri primopredaji. Kljub dveh podpisanih dogovoroma se ni zgodilo nič. In pred vrati je bila še ena zima. Mreža za Metelkovo je zato v začetku septembra javno in ostro napovedala, da bo 1. oktobra (omenjal se je tudi datum teden prej) vojašnico zasedla zlepa ali zgrda. Torej legalno ali nelegalno, tako da se bo vanjo preprosto vselila na črno. Ker je kazalo, da je druga možnost realnejša, so Mreži instrukcije pripravili izkušeni skavterji iz Ulrehta.

Potem ko sta Zorko in Omahen študente seznanila s svojo izkušnjo z Metelkovo, so imeli tudi ti zanj zanimivo novico. Nekaj dni pred seminarjem so si vojašnico na Metelkovi natančno ogledali, izmerili stavbe, jih fotografirali. Nenavadno pa se jim je zdelo, da so na strehi opazili nekaj delavcev. Delavce?

Kaj pa so delali? Zorku in Omahnu ni bilo nič jasno.

Kmalu je Zorko planil na kolo. Omahen se je na Metelkovo odpeljal z avtom. Prvi je prispel Zorko. Obzidje je bilo nedotaknjeno. Ko pa je pogledal v notranjost vojašnice, je opazil, da je začel nekdo zelo prefinjeno, naskrivaj, z notranje strani dvorišča stavbe rušiti. "Jasno je bilo, da ni šlo za gradbeniško rušenje, ampak za to, da se povzame čim več skode," je takoj ugotovil, zato je pognal pedala proti K4, kjer je imela pisarno Mreža za Metelkovo, in o rušenju obvestil Mrežine aktiviste, koordinatorski ljudskega odbora, odgovornega za izvajanje pritiska, sociologa dr. Boruta Brumna, Nino Kozinc, ki je zdej urednica revije Gloss, in po naših podatkih tudi sociologa Miho Zadnikarja, ki so ravno pisali protestno pismo. Da bi potrdili informacijo, so telefonirali prijatelju, ki je živel tam blizu, menda Igorju Žagar-

ju; ta je okoli Metelkove sprebril psa, a rušenja ni opazil. Zorko in vojašnice in ugotovil, da je imel pre- nekdanji jedilnici in sklopu garaž zavele luknje. Metelkovo so n- čeli rušiti! Z bagri. In to le stavba severnem delu, ki niso bile spe- niško zaščiten in so bile namen- Mreži za Metelkovo. Spomen- zaščitenih stavb so delavci niso- taknih, tudi stavb, za katere se- krat zanimala policija, ne. Oči- rušitelje motila le Mreža za Me- wo.

Kdaj natančno se je začelo ru- nje, ni povsem jasno, vendar so- cisti opazili, da je rušenje pot- že 5. septembra 1993 od osme- zjutraj do devete zvečer. Rušen- delavci izvajali s stroji, ki jih je- striralo podjetje PGM, d. o. o., k- rega lastnik je Pavle Omahen, 39- človek, ki je imel z mestom Ljubi- na splošno pogodbo o rušenju 19-

bolj znan po tem, da je okoli Ljubljane požagal železna znamenja v obliki rdečih zvezd ob Poti spominov in tovarništva. Policija je na kraju "zločina" opazila tudi "mogočno postavlo mestnega politika Janeza Lesarja. Zanimivo je, da so železi kriminalisti izvedeli, kdo in po čigavem nalogu je med rušenjem vstopil v vojašnico, a jim je varnostnik podjetja Dizako,

dela na ministrstvu za informacijsko tehnologijo. Ključ je med studiranjem prejela tudi striptorkovka Katerina Mirovič. Obveščen je bil kitarist 2227 Božo Jakočević. Pa Marko Kovačič, ki se zdaj ukvarja s Plastosi. Hoteli so, da se na Metelkovi zbere čim več ljudi, ki bi pokazali nestrinjanje z rušenjem. Ne samo člani Mreže za Metelkovo, tudi naključni

nja," se spomni Monika Skaberne iz FV. Zakaj? Zato ker se je v Kudu izoblikovala zamisel, da bi Metelkovo zasedli kar takoj in ne šele 1. oktobra. V Kudu je bil takrat tudi Andrej Morovič, ki je ravno pripotoval iz Berlina. "Ideja je padla spontano, zbirati smo začeli denar, kupili sveče in wc papir in okoli desetih zvečer smo se zbrali pri Autosoli na Metelko-

Množica, ki je v mnenju nekih stela od 50 do 100 ljudi., priklivali pa so se ji novi podporniki, torej zbrala na vzhodni strani Šnice. Potem je nekdo rekel, pa plezajmo ograjo pri glavnem vlna Masarykovi. Tam, kjer je imel varnostnik iz podjetja Diz "Sprva smo le gledali čez ograjo nismo bili preprečani, ali ima

Vandalizem rušilcev: Menza, 10. septembra 1993 zjutraj

Stanje danes: Galerija Alkatraz, Menza pri koritu in Pri Marici

Delo mestne oblasti: Garaže, 10. septembra 1993 zjutraj

Zid upora in kreativnosti

ki je v času rušenja varovalo Metelkovo, to preprečiti. Šef Dizaka Roman Grabar je kasneje povedal, da je bil takšen dogovor sklenjen s podpredsednikom mestne vlade Dimitrijem Kovačičem. Rušenja Metelkove se je torej lotila sama ljubljanska vlada. Še dva glavna akterja: vlado je vodil Marjan Vidmar, mestno skupščino pa Jože Strgar.

Akcija!

Ko se je Zorko po drugem ogledu vrnil v K4, so začeli iz pisarne kot po tekočem traku obveščati ljudi. "Poklicali smo vse, ki so bili bolj ali manj vpleteni v Mrežo za Metelkovo," pravi Kozinčeva. Ti so nato poklicali še druge. Ena izmed prvih, ki so izvedeli za rušenje, je bila Nataša Zavolovšek, edina zaposlena v Mreži, danes pa direktorica Exodosa, in z Igorjem Omahnom Delorenzom se je nato odpravila na Dolenjsko po predsednika Mreže Marka Hrena, ki danes

mimoidoči. "Nina je šla v K4 in Skuca, Miha Zadnikar v Kud Franceta Prešerna, jaz sem poklical na Radio Študent in dobil Zorana Pistotnika (zdaj generalnega sekretarja na kulturnem ministrstvu, op. p.), in ta je o rušenju povedal po Radiu Študent," se obveščanja spomni Borut Brumen. Radio Študent je potem dogajanje v živo spremljal še vso noč, prav iz Pistotnikovih ust pa je novico recimo izvedel Ičo Vidmar (predavatelj s Filozofske fakultete, ki po novem službuje na ministrstvu za kulturo), ki je poslušal jazzovski oddajo, nato pa sedel v avto in se odpravil na Metelkovo.

V Kudu Franceta Prešerna se je ravno tisti večer začel prvi in dobro obiskan festival Forbidden Fruits of Civil Society. Večina obiskovalcev ni bila v Mreži za Metelkovo, a ko se je novica o rušenju razširila po Kudu, niso omahovali. "Ordinirati se je začelo v Kudu, to je bil epicenter dogaja-

vi." Še prej je sprevid pobral zainteresirane v Škucu in K4. V Škucu jih je pričakal fotograf in gostilničar Igor Andjelič. "Zaprli smo Škuc in prostili ljudi, naj jih gre čim več z nami. Takrat se je ravno odpiral K4, tudi od tam je prišlo nekaj ljudi. Povsem smo spraznili Skučevo skladišče in odnesli hrano in pijačo s seboj. To so bili čipsi, sokovi in pivo, čeprav je obstajal neki dogovor, da se alkoholne pijače ne bodo pije." Nikolaj Jeffs je za zasedbo izvedel okoli enajstih zvečer, ko mu je sestanovalec povedal, da ga je nekdo klical zaradi Metelkove in da ga čakajo pred K4. "Res sem šel tja, tam se je zbrala skupina ljudi in skupaj smo šli proti Metelkovi, tja, kjer je parkirišče," se spomni. Borut Brumen pa nas je opozoril, da so se domislili tudi plana B: "Če bi nas ustavila policija, bi se razšli in čez dvajset minut buntili v bivši dom JLA nasproti avtobusne postaje."

nostnik orožje, potem se je izkazalo, da ima le dolgo svetilko," pravi tekt Janko Rožič. Magister zgodovine Boštjan Plut, ki je bil slučaj Kudu, se spomni, da so stali za da je občasno malo deževalo in Miha Zadnikar prinesel vodo. Sijni se tudi, da se je njegov prijatelj mož Časl z njegovim kolesom oglasal na Gerbičevu in se vrnil s številnimi panksi. "Okoli polnoči je bilo čeno, da gremo noter." Pa varnostnik Andrej Morovič pravi, da je Zorko "kot najbolj resnobno učinkovito" vsek varnostnika pomiril, da nim orožja in da bomo mimo zasedli Metelkovo. Potem smo poskakali skupina ljudi in skupaj smo šli proti Metelkovi, tja, kjer je parkirišče," se spomni. Borut Brumen pa nas je opozoril, da so se domislili tudi plana B: "Če bi nas ustavila policija, bi se razšli in čez dvajset minut buntili v bivši dom JLA nasproti avtobusne postaje."

O tem, kdo je prvi preplezal ograjo, danes kroži več razlag. Čeprav je tistega večera zbudila slovenska vina družba, čeprav se je zgodila vina nepokornščina, čeprav so se

li mestni oblasti, ki je kršila dogovore in je imela s pravnimi očitno drugačne načrte. ... inelektveni tako pomembna dogodka, kot je zavzetje Metelkove gotovo bilo, težko spomnijo, kaj se je dogajalo in kdo je prvi preskočil ograjo. Nekateri zato, da ne bi iz koga delali zvezde. Drugi zato, ker se jim zdi pomembnejše, kar se je dogajalo v naslednjih letih. A vse se

"Šlo je za akcijo spontane zasedbe kot oblike zaščite Metelkove. Meni se je najbolj vtisnilo v spomin prvo jutro, ko smo se prebudili v tem ogromnem prostoru. Spomnim se občutka, da je to ogromna odgovornost, in spraševal sem se, kaj zdaj z vso to svobodo."

je začelo prav s plezanjem čez ograjo. Prvi pečini leti je Andrej Moravčič za naš časnik povedal, da je ograjo prvi preskočil on, a tokrat informacije ni želel potrditi. Iz različnih virov smo nato izvedeli, da naj bi bil prvi skočil slikar Tadej Tozon, ki se je sprevodu pridružil v Start Ljubljani, kjer je imel atelej. "Mogoče sem res prvi preskočil ograjo, bil sem telovadec in sem hitro prešel. Takoj za mano pa je bil Andrej Moravčič." Med prvimi se narisako spomni tudi Miha Zadnikarja, Nine Kozinc, Boruta Brumna, Nikolaja Jeffsa. Fotografiji so bili prav tako hitri. "Kdo je bil prvi, ne vem, vem pa, da sem bil med prvimi," je bil bolj zgovoren Igor Andjelčič. Tudi Monika Skaberne pravi, da je bila med prvimi: "Bili smo zelo razburjeni, evforični, še kar malo paterični." Nekdo je bunil vrata najbližjega postojaja Pecki, poskusal stikalo za luč in na veliko presenečenje množice ugotovil, da elektrika je, nato pa še, da je tudi voda. Zbrali so se v prvem nadstropju, posedli po tleh, si nato ogledali škodo in si izbrali sobe. Kasneje so imeli sestanek, na katerem so oblikovali skupino za piar (takratni piarovi so postali Zadnikar, Kozincova in Jeffs). Igor Zupe, danes znan po oblikovanju celotne podobe informativnih oddaj TV Slovenija, sicer ni prišel, je pa skvoterjem posodil mobilni telefon, kar se redko dobro. Marsikoga je bilo strah, da bodo v vojašnico ponoči vdrli policaji. A policistov tisto noč ni bilo.

Pa potem?

"Šlo je za akcijo spontane zasedbe kot oblike zaščite Metelkove. Meni se je najbolj vtisnilo v spomin prvo jutro, ko smo se prebudili v tem ogromnem prostoru. Spomnim se občutka, da je to ogromna odgovornost, in spraševal sem se, kaj zdaj z vso to svobodo," pravi Jeffs. V naslednjih dneh, vse do zime, je Metelkova prekipela od kulturnih prireditelj, dobili so ogromno pomoči, postelje, rjuhe, tehnično opremo. Darjo Seravali iz Borghesie, ki je danes pri ljubljanski mestni občini odgovoren za

Metelkovo, je denimo priskrbel nekaj omar. Zanimivo pa je, da so bili nad zavzetjem nekateri tudi razočarani. Recimo Nataša Zavolovšek, ki je zjutraj pripeljala predsednika Mreže Hrena, je prepričana, da so se odzvali preveč panično, "in zaradi tega bi lahko rekla, da Metelkova ni uspela, zaradi kaosa in zato, ker so v prostore, ki jim sploh niso bili namne-

njeni, prišli ljudje, ki sploh niso bili v Mreži". Marko Hren je tudi po zavzetju vztrajal pri legalizaciji Metelkove, pogajal se je z mestom, nad njegovimi načrti pa na Metelkovi niso bili navdušeni. Tako je kmalu nastal razkol med dvema skupinama, med tisto, ki je želela deliti prostore in jih upravljati, in anarhistično skupino, ki se je zavzemala za neposredno demokracijo, presejanje delitve dela in za delitve prostorov po potrebi od zavotr.

Skvot in alter kultura sta na Metelkovi z vsemi vzponi in padci (čeprav je mestna oblast odklopila vodo in elektriko, tako da so prvo zimo na Metelkovi vztrajali samo še sprva osvojeni pankci, kljub požigu Šole, ki je terjala doslej edino smrtno žrtev, in rušenju in stavbe leta 1997, ki ga je, preden je Ljubljana postala kulturna prestolnica Evrope, naročil takratni župan Dimitrij Rupel, čeprav sta legalizirani le dve stavbi ...) zdaj že deset let. "Nekateri so to videli kot kulturni projekt," poudarja Nina Kozinc, "naše izhodišče pa je bilo, da gre za aktivno državljansko nepokorščino, ker je mesto nelegalno rušilo. Zaradi rušenja smo tudi vložili tožbo proti neznanemu storilcu." Ki seveda ni odgovarjal. Mrežo pa je zaradi nezakonite zasedbe dela vojašnice tožila mestna vlada. A neuspšno. Miha Zadnikar enega največjih dosežkov današnje Metelkove vidi v tem, da obstaja kot forum različnih prostorov, posameznic in posameznikov, klubov in umetniških delavnic, ki ne delujejo po hierarhiji, ampak so nazven prepoznavni kot množična dejavnost in prostorov. "Veliko ljudi se je zamemjalo, prišlo je veliko novih in to je produktivna priložnost za naprej. Učimo se drug od drugega." Borut Brumen pa je prepričan, da se takrat, ko so vdrli v vojašnico na Metelkovi, niso zavedali, kako velik projekt ustvarjajo. "Pomembno se mi zdi, da je bila za iniciative gibanj, ki so se razvila v zadnjih letih, z anti-globalisti vred. Metelkova tista, ki je ljudem ponudila prostor, kjer so oblikovali svoje ideje. ■

Hrup z Metelkove

Bratko Bibič je v Mrežo za Metelkovo vstopil prek Šušnar leta 1989, kasneje je postal predsednik izvršnega odbora Mreže, zdaj pa je izdal knjigo Hrup z Metelkove

V noči na 10. september 1993 je več kot sto ljudi preplezalo ograjo vojašnice na Metelkovi, vdrilo v stavbo, se naselilo vanje in začelo kulturno dejavnost. Kako pomemben je bil ta dogodek za slovensko civilno družbo?

Zavzetje Metelkove je bilo gotovo pomembno, sploh zato, ker je bilo precedenčno za 90. leta. Pred tem smo imeli le en primer skvota, Erjavčev iz leta 1979, po zgledu Metelkove pa sta, ne da bi podcenjeval njuno samostojnost, kmalu nastali še Magdalenska mreža in Pekarna. Metelkova je pomembna tudi zato, ker je, preprosto rečeno, zaznamovala nekakšen vrh in hkrati zaton prevladujočih civilnodružbenih gibanj 80. let, hkrati pa je sicer mukoma postala sestavni del konstituiranja civilne družbe in politike za drugo tisoletje.

Zakaj je bilo pomembno, da kulturniki pridejo v nekdanjo vojašnico?

Na Metelkovi je bilo nekoč po veljstvo armadnega območja, tam so bili tudi zloglasni zapori. Pred začetkom vojne v Jugi je imela Metelkova status pilotskega projekta demilitarizirane cone v mestu Ljubljana. Projekt bi se končal z demilitarizacijo Slovenije. To je bil eden od simbolnih, političnih pomenov tega projekta. Ker je šla Slovenija v Nato, lahko zdaj ugibamo, kaj je takrat vsaj delno botrovalo odnosu nekaterih političnih skupin do projekta Metelkova, torej tistih, ki so hotele ta prostor podreti.

Je bilo takšno zavzetje Metelkove najmo?

Seveda, gotovo pa ne bi imelo tako enotne javne podpore, če ne bi prej vztrajali pri legalnem zavzetju Metelkove in če ne bi bili stalno prisotni v javnosti. Vprašanje je, kaj bi bilo, če bi Metelkovo zasedli brez tega konteksta in brez podpisanih dogovorov. Oblasti so se sicer tudi v tem primeru odzvale, a nelegalno, ki je sodišče ugotovilo ob odklopu vode. Tako rušenje ni bilo v skladu s predpisi. Tudi policija prvi večer ni posredovala, a za to obstajajo tri razlage: prvič, neki politični struji je bilo do tega, da skvot ostane, drugič, enostavno niso vedeli, kaj storiti, in tretjič, šlo je za podzemni boj med dvema ali pa še več kombinacijami kapitalsko-političnih zavestništva za zelo dragocen teritorij mesta. In očitno je bilo pomembno, da se na tisti parceli ne uresničuje načrti nasprotni koalicije. ■

Obstajalo je več načrtov, od sev, da bi na Metelkovo razširili autobusno-železniško postajo, a bi

tja prišle umetniške akademije ... Kakšen pa je danesnji položaj Metelkove? Je izpolnila pričakovanja?

Že leta 1990 sem rekel, da je bila heterogenost vpletenih v prejetje Metelkova hkrati čar in težava. Če raj nemogete je bil namreč potreben konsenz. Ker sem deset let opazoval umeležbo Metelkove, bi rekel, da se je za večino takrat vpletenih zgodilo nekaj, kar ni bilo v skladu z njihovimi pričakovanji. Potem pa se je zgodilo to, kar je v danih razmerah mogoče. Metelkova je prišla daleč, še zlasti za tri leta, ko se je programsko zelo razmahnila in je absolutno upravičila moja pričakovanja. In če bi bila spomeniška stroka na ravni, kjer jo Ljubljana zasluži, bi se našli močni argumenti, da bi stavba na Metelkovi začeli obnavljati iz nič. Sicer se je s prenovno Zapravo v mladiški hotel Celica po mojih začetih kazati, kako si mestni ustanovitelji predstavljajo novo Metelkovo. Sam se s tem namislimi ne strinjam povsem in nislim, da bi bilo treba stavbe na Metelkovi obnoviti prej po zgledu izjav, ki se zelo razlikuje od glavnega hotela, sploh zato, ker se hotelu zdaj ni več videti sledi rušenja. Te pa se mi zdijo v delu Metelkove, ki je še vedno skvot, izjemno pomembne, seveda ne, ker bi bil spomenik vojašnici iz 19. stoletja, ampak ker so spomenik trenutku, v katerem se je začelo dogajati to, kar se dogaja še danes.

Metelkova je eno od središč abstraktnih kultur, morda fizično največje in simbolno specifično težo, a ni priložnostno ne edino v Sloveniji, tudi v Ljubljani nemara ne. In dobrot tako. V prihodnosti pa si jih je treba še več. ■

Na križišču subkulture

S prireditvami ob 10-letnici Metelkove obujajo spomin na prelomni zgodovinski trenutek

ADELA VUKOVIĆ

adeia.vukovic@finance-on.net

Te dni se Metelkova, sinonim za subkulturo v slovenskem prostoru, nenavadno pogosto pojavlja v medijih. Očitno desetletnica zavzetja prostorov nekdanje vojašnice, ki jo na Metelkovi zaznamujejo s pestrim šestdnevним kulturnim dogajanjem, še vedno pomeni svojevrsten mejnik, simbol osvobajanja. Po drugi strani ima Metelkova za nekatere pridihi drugačnosti in je zato toliko bolj zanimiva, zlasti ker njen status po dolgih letih še vedno ni jasen. Delno je urejen s pogodbami z MOL, delno pa je Metelkova še vedno ilegalen skvot.

Čprav je vlada severno tretjino Metelkove že leta 1992 namenila Mreži za Metelkovo - pobudi približno 300 umetnikov in pripadnikov različnih subkultur, ki naj bi ustvarili novo kulturno ustvarjalno središče, se je zataknilo pri predaji. Septembra 1993 so mestne oblasti, ki so imele drugačne načrte s temi prostori, začele skrivoma, z notranje strani dvorišča rušiti stavbe, zaradi česar je pravzaprav sledila civilna nepokorščina, to je miroljubno zavzetej prostorov na Metelkovi. Kot je pojasnil Miha Zadnikar iz Foruma AKK Metelkova mesto, ima danes skoraj polovica prostorov urejen status s pogodbami z MOL, ki so izrazito nekomercialne, več kot polovica Metelkove pa je še vedno ilegalna. Koliko časa bo še tako, je odvisno od MOL, ki je "že večkrat prelomil obljube o ureditvi statusa Metelkove kot prostora

Foto Barbara Reza

Prostori nekdanje vojašnice na **Metelkovi** so nastali z ljubeznijo in tako bi jih bilo treba tudi obnavljati ter biti pozoren na ohranjanje njihove identitete.

ra kulture in se gre igro izmikanja", pravi Zadnikar. Metelkovo zadnja tri leta upravlja tako imenovana anarhistična skupina: upravljanje ne poteka iz osrednje pisarne, ampak je decentralizirano in ne temelji na hierarhiji. "Prostore upravljajo tisti, ki v njih tudi delajo, ljudje z idejami, ki obenem znajo upravljati dobiček na pozitivni ničli. To so večinoma prostovoljci." Na skupnem forumu, kjer imajo vsi enake pravice, izmenjujejo ideje in izkušnje. Zaradi zahtevne narave dela se osebe, "kljub užitku, svobodi, avtonomiji in zabavi", zamenja na približno pet let. "Še vedno pa je temeljno vodilo Metelkove to, da se odpira, da prihajajo novi ljud-

je, da se učimo drug od drugega in se porajajo nove ideje."

Po Zadnikarjevih besedah MOL obljublja, da bo Metelkovo uvrstil v mestni proračun, kar bi omogočilo gradbeno obnovo, ki je zares krepko potrebna. Skromno podporo za kulturne dejavnosti že dobivajo iz različnih oddelkov MOL, uradov in skladov. Pri obnovi prostorov bo treba zelo paziti, kdo jih bo izvajal. "Pomembno je, da se lahko upravitelji prostorov sami odločijo, kako bo potekala obnova, kdo bo izvajal gradbena dela in kakšni arhitektonski posegi bodo opravljeni. Ti prostori so nastali z ljubeznijo in tako bi jih bilo treba tudi obnavljati

"er biti pozoren na ohranjanje njihove identitete."

Namen prireditev (koncertov, gledaliških predstav, razstav, filmskih projekcij in drugega) ob desetletnici Metelkove je poleg spomina na prelomni zgodovinski trenutek zavzetja teh prostorov še "zgoščen prikaz rednih dejavnosti", seznanjanje širšega kroga ljudi s tem, kar Metelkova ponuja. Metelkova je namreč poseben prostor, ki ponuja kombinacijo raznovrstnih kulturnih programov in spodbuja vse vsebine, ki so odrinjene iz mainstreama kulturno-umetniške produkcije. Torej prostor zabave, sproščenega spoznavanja in učenja za različno misleče, ki drugim ne vsiljujejo nobenih izmov. ●

Zadnji vzdihljivi bienale

Metelkova

Mestna četrt urejenega kaosa

Jelka Štetej Adamič

-V noči s petka na soboto so člani in članice Mreže za Metelkovo zasedli prostore nekdanje vojašnice na Metelkovi v Ljubljani in tako uresničili željo številnih ustvarjalcev ... "sno natanko pred desetimi leti objavili v Delu. Ljubljanski -berlinski zid- je padel, povod za vselitve pa je bilo sporočilo, ki so ga snovali in člani že nekaj let delujoče Mreže dobili tisto usodno noč - da je Mesto Ljubljana začelo

Skvot na Metelkovo (tj. svermetelk) je ujet med Metelkovo, Maistrovo in Ministrstvom za kulturo in življenje v njem se je do danes razvijal kot lokalna, vendar je ob vsaki vzpetini in padcu preživel. Če veči, zdaj se, da se metelkovec spet jasno v to vremenca, vsaj kar se udeležuje z mestno upravo. Izbije so spet nekotno hitre realnosti, kakor so bile te pred letom, ko je na Metelkovo kot 15mokejcev meč še vnel predlog o močni gradnji umetniških akademij prvo na tej lokaciji. Kalkula vsela za metelkovec, da so nekateri člani - akademiki vohali moč nadzornih lokacij, saj - kakor pravi metelkovec - jih je prav učimost potencialnih novih prebivalcev Metelkove. Čisto pred akromitijo.

Sker je bila ta zamisel ena od redkih konstruktivnih idej, priamitih in vrednih predlogov namreč mesto do zdaj ni ponujalo. Včasihina se zna le govoriti in vohati, nosi tudi razumevanje, ki so vohale v precej porušeni ali vsaj dotrajani stavbah, hoke vsašuce, in tihim pa so rajši dopovale predloženim, kaj kot zaprti in mrtvi mestni kulturni predstavniki. Ob časovno se na Metelkovi sicer pojavili nekateri ljudje, ki imajo svoji mestni politiki inradniki, keso le do njih inokrajnosti na Metelkovi je bilo na danu, a huj zatoh izkazovanja navale, ne - demokratski inokrajnosti, kakor - resničnega razumevanja in predloga.

le pred zasedbo obhajala izpraznjena vsaška poslojpa alternativni, nevladni ali neslužbeni kulturi. Nekateri stavbe so obnovljene, posamezniki ali društva, ki tam ustvarjajo in delujejo, mesto za pranje in tuaj prihajajo največkrat. Slabši nekdanjih zaprtost se je prekovila v podvalitve mladih svetovnih popovnikov. Tuji in predvsem po zaslugi vztrajnega Janka Rožca in skupine umetnikov Nestava, ki so iz mesta vztrajali pri most podoba, zaprtost s postavitvijo domišlnih celic, kakor so si jih zamislili posamezni umetniki. Gradnje so padle, a vztrajno, vsako leto so se odprla vrata novih celic, dokler in avgusta letos hotel že deloval s polno paro. -Človek Čelice je od samega začetka zelo dober - je prepeljal Janko Rožca, tudi svator arhitekture (ob In Zorku) novega mladinskega prenočišča. Upla, da mladinski hotel postaja vse močnejši, v eni uri ne sanam med mladimi in starijami popovniki, obriski valatin ustvarjajo, temveč tudi med deponisti in formalne in neformalne kulture. Na polju strani Metelkove so namreč slabo nekdanje vopitve v lasti države, konkretna ministrstva za kulturo, ki jim je že namenilo razna mestna sloba postarava.

Seveda, ni bilo marsikaj v sosedstvu, v sklopu političnih alternativne kulture, dobro prenoviti, še bolj pa Rožca. Na večji arhitekturni priložnosti ne povodnega svetstva je po povodni mnenji nerazumljivi konstrukcija mladinskega mesta v garažni sosednje hoke. Zavedala vas sta kulturne delovnice, kot samo, da je post-

precej razaprtkov, ep - j in zaprti izjemne pogleda na Kamnik, Alpe, ampak poseben ideološki zaprtja in enega od vseh prihodov med svetovnim in južnim delom Metelkove. Nis lo spoznavja v nepredstavljanju, da bi morali povoi kar se do prvotni prehod med obema predeloma Metelkove, da bi vsi prihodnosti lahko prihajajo do povodnosti različnih kulturnih dejavnosti, alternativne in alternativne kulture.

Kdo so metelkovec?

Avtonomni kulturni center Metelkova je mesto na 5 tisočih kvadratnih metrih, kjer deluje neoznano številni ustvarjalci, organizatorji in ljubitelji takšnih ob drugodajnih, poslojvovkov, samišljenkov. Nekateri so tam že od vsega začetka, drugi prihajajo in odhajajo, vsi pa so dejavni dele v zabavnem ženski. Spreja so ta Metelkovec tudi spala, saj je bil to njihova obramba zasedenih prostovov, danes tam - po razporejanju nekotnih ustvarjalcev - spreja se preko posamezniki. Nekateri so svoj postojno legalizirali v obliki in ministrstva za kulturo (Metelkovec), drugi se podpisali posevilce z mestom Ljubljana za prostovce v starih lousi. Kima upoštevanje obliki in pristojnosti izdelka za gospodinjstvo, z nepravilnostmi, tre nastopni obliki. Precej hoke upoštevanja obliki, saj, četa in hoke v obliki, ki so postojna sta, niso - na obliki (Ljubljana, Ljubljana), in splošno upoštevanje posevilce z mestom, hoke v obliki.

»Kaj je to, kar vidimo?«

Producenti neinstitucionalne kulture so zaščitili objekte pred nadaljnjim vandalizmom in prostore zasedli, nato pa preživljali hude čase, brez vode in elektrike, probleme so imeli z odvisniki, brezdomci in kriminalci ... Vse preizkušnje so dobro prestali.

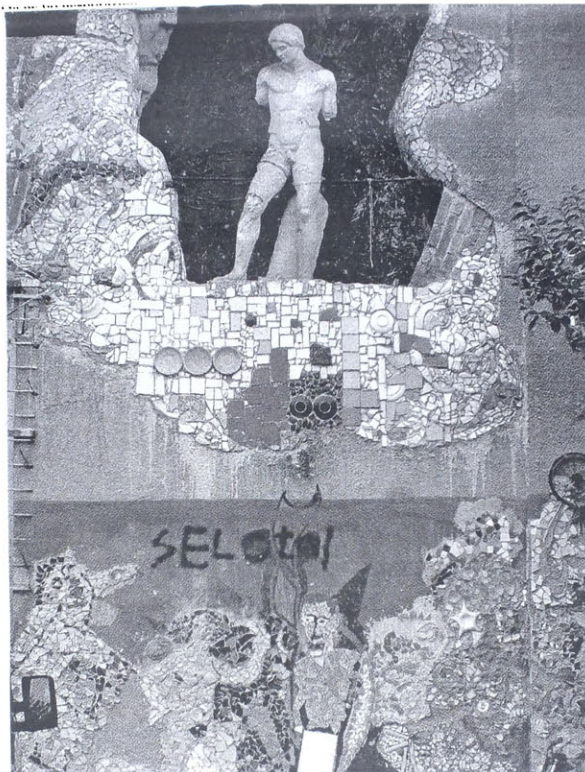

Foto Tina Deu

kovnikov, ki imajo v njej ateljeje (Apolonija Simon, Leopold Oblak, Dušan Kirbiš, Darja Miklaužič in Silvan Omerzu), in marginalnih socialnih skupin, kot denimo kluba Monokel (SKUC) – to je kulturni in klubski prostor za lezbijke, kluba YHD (Društvo za teorijo in kulturo hendikepa) – to je kulturni in klubski prostor za invalide. Makedonskega društva, društva Kapa in kluba Tiffany (SKUC), ki primarno skrbi za socializacijo gejev. Miran Soline pravi, da je klub Tiffany edini te vrste v Sloveniji, svojim članom, gejem, pa nudi varen prostor za druženje, zabavo, srečanja, delavnice, predavanja in kulturne prireditve. To je v prvi vrsti prostor strpnosti, poudarja. Za prostor mestu plačujejo najemino: »Uvedli smo projekti samofinanciranja, kar pomeni, da iz članskih prispevkov financiramo program kluba in delno tudi vse naše ostale projekte, kot so aids preventiva, Parada ponosa, filmski festival G&L filma.«

Hrupni »pešci«

Stavba *Pešci* je delno obnovljena in nima uporabnega dovoljenja. Tam je hrupno. Dogajajo se koncerti v Gata hali, ki jih pripravlja društvo Kapa; ponujajo DJ večere, festivale ortopunka, pick upa in hip hop undergrounda, pri njih pa imata vadbeni prostor tudi glasbeni skupini Backstage in Dreamwalk.

Andrej Sešek in Kaja Desković pravita, da je bila v preteklosti Gata hala predvsem punkerski klub širokega slovesa. »Naše vodilo je vzpostavljanje 'undergrounda' in iskanje novih perspektiv, kar nam omogoča dvorana, ki je postala primeren koncertni prostor (sprejme okoli 500 ljudi).« Financirajo se z vstopnino, letos pa jih je podprlo tudi mesto. Njihove koncerte obiskujejo mladi alternativci, ki pa se menjajo glede na določene glasbene zvrsti (hip hop, punk, reggae). Kaja dodaja, da se policija pogosto oglasi, vsaj enkrat na večer («menda se oglašajo na prijave»). »Zanimivo je, da vedno najprej težijo nam, ker smo prvi pri vohu,« se zasmije. Hrup namreč prihaja tudi iz sosednjih stavb ... Sicer pa pravi, da »včasih priletijo celo specialci, a so večinoma obvladljivi.« In v kakšnem sožitju so z ostalimi kolektivi na Metelkovi? »Približno enkrat na mesec se dobimo na sestankih skupnega foruma, kjer se pogovarjamo o tekočih problemih (kra-

je - mesto je po dolgih letih uknilo varnostno službo, zato je bilo med poletjem veliko vdorov v prostore - problem narokanov, ki se čez dan zadružujejo na Metelkovi in prepovedajo droge ter se vsaki tjeptajo in o skupni politiki, čeprav je vsak klub/družstvo samostojno in se ne vmešava v drug drugega.

Glasbeni kolektiv Channel Zero, ki ima prav tako svojo koncertno in klubski ter vadbeni prostor za glasbene delavnice (Stalna Mladina, Skor, Magnus Nostuži in Gusti) pa sprejme v dvorano okoli 250 ljudi. Andreja Boštna, programska voditeljica kluba, pravi, da »dajajo koncerte rocka, metala, elektronske glasbe (drum'n'bass, electro, trance, digital hardcore)«, hip-hop, punk ter v okviru projekta Vampirije še nekoliko temnejše ritme: gothic, industrial in ebm (electronic body music). Kdor se izgublja med naštimani glasbenimi vrvmi in jih ne prepozna, je najbolje, da jih v živo zaženi na Metelkovi v dvoranah Gala dvorane ali kluba Channel Zero. Pustite se premešati!

Klub Mazzari je manjši klubski prostor v Pešci, kjer deluje likovno-oblikovalski atelje Dušan Šuštarčič. Dary Siper, Primož Karba, tam vodita tudi skupini VIS Zlati kastrioti in Sess.

Sicer pa Pešci nudijo zavetje tudi bolj kontemplativni dejavnosti: skupina Anarhiv redno pripravja Škratove čitalnice. »Imamo manjšo knjižnico, kjer brazimo literaturo s feminističnimi, ekološkimi, političnimi vsebinami,« je povedal član Anarhiva Tomaž Trplja. »Gojimo brašno, kofek, namena pogljobljevanju branju določene tekav družboslovne in humanistične narave, pripravljamo tudi program video projekcij VHS gverila, filmov, ki se dotikajo mejnih družbenih področij.« Kritično je prepričan, da je na Metelkovi preveč prostorov namenjenih večerni zabavi in druženju, kar pogosto ni združljivo z njihovo dejavnostjo. Metelkova je čez dan prazna, je redki potomezniki (morda je umetniki v ateljih ali glasbeniki) usvajajo, zato je program tudi temu prilagojen. Vredno pa bi bilo razmisliti o oblikovanju dnevne ponudbe dogajanj, kar pa je že povezano z dostopnimi sredstvi, ljudmi, ki bodo (proti plačilu) primerne dnevne vsebine tudi oblikovali in urednivali.

Likovni, glasbeni in rokodelski ateljeji v Pe-

nega Kluba Gromka. Pripravljajo redni socialno-kulturnopolitični program pet dni v tednu, koncerte, gledališke predstave, performanse, dia- in videopredstave, predavanja, DJ večere, sobotne klubske večere, anti-copyright projekte... Pred vzhodom v klub občasno deluje črna kuhinja, kar pomeni ponudbo kuhane hrane na prostem. V Hangarju sta tudi dve rokodelski delavnici (Mina Sever, Sianc Avsec, Luka Žan).

Garaze so prav tako potrebne statične utrditve in popravila stitche. Tam je letni oder (skritnik Forum Garaj), ki rabi kot gledališki, koncertni, filmski/predstaveni prostor, pripravljajo pa tudi letno kiparsko delavnico. Prostor je primeren tudi za likovne ustvarjalce, saj jih v Garajah svařaja k kar enajst: Boštjan Drnovc, Borut Korošec, Edva Dobrotovič, Martina Kikelj, Urša Cigler, Silvo Metelko, Žiga Karž, Tobias Putnič, Gorazd Krnc, Karmen Jazbec in Grega Lorenc.

»Na Metelkovi ustvarjam ne samo zato, ker nimam možnosti drugje (prostorov, primernih za kiparstvo, v Ljubljani praktično ni), ampak tudi zaradi pestre skupnosti ustvarjalcev, s katerimi delimo izkušnje in tehnološka znanja in ter izmenjujemo informacije, ki so za preživetje 'svobodnjaka' nujne,« je povedal kipar Boštjan Drnovc. »Tu se ponuja in odpira prostor eksperimenta, saj so stavbe, ki jih je mesta oblast poskodovala pred desetimi leti, idealen poligon za likovne eksperimente in izlive kreativnosti.« Status likovnikov iz Garajev so zelo različni: nekateri občasno ali redno restavrirajo, eden ubi, drugi pa so prepričani večpoma gledališkim naročilom in prodaji umetniških del.

»Gostota ustvarjalcev onogoča hitro prehajanje znanj in izkušenj. Ko potrebujem izkušnje ali usluge lesarjev, se napotim k njim, ko potrebujem struženje, stopim do kovačarjev in ko želim poslati faks, poščem Gogja (Goran Medjugorac, op. p.). Tisti, ki še nimajo elektrike, jo dobijo iz sosednje delavnice, ki jo že ima.«

Tudi HivE kar kilže po obnovi. Tam domuje galerija Alkatraz (KUD Mreža). »Sprva je bila galerija namenjena predstavilvam internih umetnikov v Metelkovi, zdaj pa jo, nekaj let predstavljam mlado generacijo likovnikov in tudi mednarodne avtorje,« je povedal vodja

V tem postopju so še likovni ateljeji (M. Merhar, Mojca Ogrizak, Tomaž Tomažin, Gregor Lorenc), Društvo ljubiteljev Sežke fronte ter Mladinski klub Menza pri korita, ki ga vodi društvo Mreža in Društvo za zaščito acističnih čustev. Pripravljajo družabni, filmski, koncertni in gledališki programi. Menza je lahko vadbeni prostor, primerno okolje za učne delavnice, okrogle mize, predavanja in dogodke v okviru različnih festivalov. Gregor Belušič, diplomirani biolog, ki bo v kratkem zagovarjal doktorat, pravi, da je Menza predvsem mednarodni kulturni center, ki sodeluje in podpira predvsem mladinski društva. »Naj prostor je preurejen, ne gostinskih narave. Do zdaj smo nekajkrat uspešno konkurirali na razpisih Urada za mladiče in dobili dobozna sredstva, sicer pa delujemo na Metelkovi zelo neuradno. Eulina pogodba, s katero razpolagamo, je tista z elektro gospodarstvom, saj mesečno plačujemo za porabljen elektriko.«

Predsednica društva Mreža Nataša Serec je o Metelkovi dejavna že od zasedbe. »Nade društvo vodi zelo različni dejavnosti ne samo v internem okviru, temveč tudi za celotno Metelkovo,« je povedala. Podpirajo in organizirajo kulturno-umetniške prireditve in dogajanja ter razvijajo lastno kulturno-umetniško produkcijo (slikarstvo, kiparstvo, gledalište in video). Z ostalimi kolektivi sodelujejo vedno bolje, je zavrnila. »Medno se dobivamo na metelkovskih forumih, ki so edno predstavništvo kolo AKC Metelkovo mesto.«

Neurejeni status Metelkove

»Eden od razlogov je ta, da so imeli v Metelkovi vedno neke načrte, ki niso sovpadala z našimi in se zaradi tega njen status ni mogel rešiti. Metelkovi imamo tudi slabo izkušnjo z Retno, ki ktere zastopstvo severnega dela Metelkove se ni obneslo, spet zaradi različnih interesov. Metelkovski forum je pa odločen, da ne odemo enega predstavnika Metelkove, ampak je lahko predstavnik le informalno telo forum Metelkove, pod katerim je vsaj 11 pravnih oseb,« je odgovorila Nataša Serec. Mitan Šolinc meni, da je imelo mesto s prostorom druge načrte, zdaj pa se obravnava nosi v zgoščenosti Metelkove in se krležje nove možnosti za njeno delovanje. »Upam, da lahko postane me-

je težimi greh v korumpirani politiki, ki se spogleduje z graubljenim lobjem: na kar med drugim v svoji sveži knjigi *Hrup z Metelkove* namiguje tudi Branko Bilbič. Andreja Boštna pripisuje urejen status stalnim spremembam oblasti na mestu, ki je edini lastnik prostorov na severnem delu Metelkove. »Z vsakim novim politikom so prišli nove občutke,« vsakim novim so se pozabile stare. In tako naprej. Nihče pa se ni kaj dosti menil za svoje »upravljalce« in njihove potrebe. Tako se je status Metelkove razvijal, kakor je bilo v danih razmerah pač možno. Goran Medjugorac pa optimistično razmišlja, da je Metelkova prečela puberteto in da ji mestna oblast vse bolj pogosto prištevne. »Polasi nas priznavajo, ne strahajo nas več.« Meni, da so tudi samsi metelkovi nezupljivi do legalizacije, saj jo lahko prinese tudi šibke stvari. »V nobenem primeru ne smemo dopustiti, da prevlada bladen razumski kapital, ampak graditi postopen proces, ki ga bodo zaznamovali številni kompromisi. Se vedno smoo socialni eksperiment. Seprav je res, da se bomo morali nekako formalizirati.«

Mesto ima na Metelkovi po novem tudi svojega predstavnika, ki je na mestni občini Ljubljana zaposlen kot pripravnik. To je Dary Sipač, član legendarne Bourgeois. Tam živa je lesniški vagoni, ki ga je - kot je videti na mestu samem - tja očuno pripeljal s traktorjem. Pred nedavim je pisal ljubljanskim županju Danici Simič pazno, v kateri je zahteval usnišl stanje na Metelkovi. Verjame, da morajo metelkovi klub vsem nekdajnim in bodočim vlaganjem mesta v njihovo infrastrukturo obdržati svojo omnijo. »Forum AKC Metelkovo mesto mora imeti ključno besedo pri arhitekturnem urejanju razmer, pri določanju namembnosti prostorov in vseh ostalih pomembnih zadevah na njihovem življenjskem prostoru. Samo tako bo omogočeno organski programski rasti in fluktuciji umetnikov, kulturnih organizatorjev in publike. AKC Metelkovo mesto bi morali zaščititi pred vsakimi krateriji finančnih in vseh ostalih interesov. Če bi tem zadnjim buteli zadostiti za vsako ceno, bi dobili »zabetonirano« produkcijsko strukturo, ki bi v nekakšnem »sulterran« vneto kankarjevo domo, takala upokojitev in katere programi in vzdrževanje prostorov bi morali masivno subvencionirati. Sinec Metelkove me-

info magazine id mall

Novice Foto Napovednik Branje Linki

13. 9. 2003

Po 10 letih Metelkova za vsakogar

Maja Simoneti

Nadaljnja prenova in ohranjanje edinstvene identitete. Ob deseti obletnici zvezoja Metelkove smo lahko izvedeli, da so tamkajšnji prostori nastali z ljubeznijo in tako jih bo treba tudi obnavljati ter biti pozoren na ohranjanje njihove identitete. Večina med nami se je pred leti z lahkoto identificirala z uporomo civilne družbe, kar pa še ne pomeni, da se mimo in v vesem, predvsem pa ves čas, lahko samo strinjamo s protagonisti Metelkove mesta. Ljubljancema gotovo zanima – moralo pa bi tudi urbanista, ali se bo ta del mesta kdaj razvil v smislu večje priljubljenosti do prebivalcev, ali bo vetrnejši kot oster posebnosti in svojevrstne izločenosti, ali pa bo kdaj vese sprejel tudi meščane in goste z bolj mainstreamovsko kulturno navezovanostjo.

Pravijo, da je Metelkova poseben prostor, ki ponuja kombinacijo raznovrstnih kulturnih programov in spodbuja vse vsebine, ki so odvijane iz glavnega toka kulturno umetniške produkcije. Torej prostor zabave, sproščanega spoznavanja in učenja za različno mišče, ki drugim ne vsiljuje nobenih izmov. Kar si drznemo praviati je, ali bo Metelkova kdaj sporočila mestu, da je del njega in povežila medse običajne ljudi.

Misel se morda zdi povsem zgrašena in vendar je tega tega območja v mestu skupaj z njegovo velikostjo tista, ki nam prostorsko razmišljanjem dovoljuje izraziti misel ali dve v zvezi s prihodnjim razvojem območja. Končno so tudi uporabniki Metelkove tako zelo različni v svoji sestavi, da si je težko zamisliti, da bi se območje nehalo razvijati. Kombinacija tradicionalnih kulturnih ustanov nacionalnega pomena in neformalnih alternativnih oblik kulturnega in umetniškega delovanja bi morala dati zanimive rezultate. Etnografski muzej del svoje dejavnosti že usmerja tudi v odprti prostor Metelkove in razvija ideje, kako izročilo muzeja povezati z vsakodnevnim utripom življenja. Novo okolije mladinskega hotela privlači v prostor tudi mlade turiste, arhitekturne izbirneže in prve redne goste v kavarni. Tukaj so še obiskovalci muzejev in drugih ustanov na Metelkovi, zaposleni, sosede, študentje, otroci, stari in mladi na poti k samostojnosti.

Metelkova mora brez dvoma kreniti v novo obdobje prenov, tako družbene kot tudi urbanistične. Proces obnavljanja, ki glasno odmeva že vse od zasidre vojakiških objektov, se nadaljuje in postaja bolj oprijemljiv. Nemogoče si je predstavljati, da bi se prenehale spreminjati podobe in bi prenehali prihajati novi uporabniki Metelkove. Vloga svoje čase prostorsko in družbeno gluhega območja postaja v mestu vedno bolj zaznavna in nepogrešljiva.

Dejavnosti na območju Metelkove se dopolnjujejo na programskem, organizacijskem in upravnem nivoju. Teoretično programi, muzeji in alternativa, prav "idealno" povezujejo v proces revitalizacije strživo, mesto, nevladne organizacije in lokalno skupnost. Glede na procese v stavbah in potrebe sosednjih delov mesta, Ledine in Tabora, se pozornost usmerja v urejanje odprtega prostora, ki naj predstavlja okvir temu posebnemu delu mestnega utripa. To pomeni, da se je potrebno urejanja dvonóč na Metelkovi kotti z veliko mero ambicije. Sobivanje javnih in poljavnih programov namiguje zasnovo, ki bo prepustna in hkrati dovolj zanimiva, da bo vase pritegnila množico. Prostor, ki naj gosti tako raznovrstne

dejavnosti in uporabnike mora biti urejen, varen in odprt v več ozirih. Oblikovanje prostora mora dopolnjevati delovanje dejavnosti in omogočati njihov razvoj ter dokazati prilagodljivost, ki lahko gosti množico in posameznika, naključne in redne obiskovalce. Prav odprtost ureditev za različne rabe in uporabnike bi morala oslati značilnost Metelkove ter odsevati vse razsežnosti uspeha revitalizacijskega procesa.

Deseta obletnica Metelkove je čas, v katerem bi lahko odprli pogovor o pogojih delovanja različnih programov v skupnem odprtim površinah okrog nje. To je pravi čas za razpravo o skupnih izhodiščih celostnega načrtovanja javnega prostora, ki obdaja zgradbe na Metelkovi. Okoliščine so še posebno zanimive, ker se na področju Metelkove srečujejo državni in lokalni interesi, etablirana in alternativna kultura, ki zagotavljajo ustrezen nivo obravnave, odmevnost in kvaliteto rešitev.

Za Ljubljano se na Metelkovi odpira lepa možnost, da se preizkusi v nekoliko drugačnem, dogovornem, načrtovanju odprtega prostora. Brez dogovarjanj, sodelovanja vseh zainteresiranih, si je skoraj nemogoče zamisliti dolgoročno harmonično delovanje tega prostora. Izkušnja bi bila lahko dragocena tudi za urbanistično prakso, ki se bo v prihodnosti, podobno kot drugod v razvitem svetu, morala razvijati v smeri vključevanja različnih interesov v iskanje najustreznejših prostorskih rešitev. Težavam z uveljavljanjem javnega mnenja bomo ljudi pri nas kos, ko ljudi ne bomo več postavljali pred izvršena dejstva. Metelkova je priložnost, da se nekatere od sedanjih slabosti urejanja prostora preseže v praksi.

>>Metelkova mesto

>>Celica

na vrh

Komentar

ime

email

naslov komentarja

oddaj

Komentarji odražajo mnenja in stališča uporabnikov Trajekta. Možnost komentiranja je namenjena spodbujanju javne debate in odzivom na članke. Uredništvo si pridržuje pravico odstranitve komentarjev v primeru, da so žaljivi, spodbujajo kakršnokoli nestranost ali napeljujejo na kriminalna dejanja. Za vsebino komentarjev uredništvo ne odgovarja.

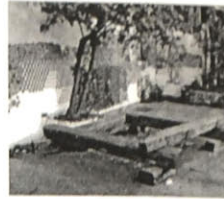

Foto: Urška Kranjc